

Louis VOS, *Het Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond 1914-1935. Bloei en ondergang van een vrije jeugdbeweging*, K.U.L., 1980, promotor : Prof. Dr. L. Wils. (J.V.)

Twee wijdverbreide opvattingen vormden de uitdaging voor een onderzoek over de bloei en ondergang van het A.K.V.S. in de tussenoorlogse periode : de eerste was de bijzondere waarde die zowel historici als medespelers toeschreven aan de katholieke Vlaamse studentenbeweging, de tweede was het intrigerende “laat de geschiedenis oordelen” dat door vele Oud-A.K.V.S.-ers werd toegestuurd aan de

kerkelijke overheid, die door het opleggen van de katholieke actie de oude studentenbeweging zou hebben “kapot gemaakt”.

Uit deze twee uitgangspunten volgde een dubbele opdracht : inzicht te krijgen in het leven en de werking van de beweging met de bedoeling de karakteristieken ervan te kunnen aanduiden, en de ontwikkeling op politiek-maatschappelijk vlak onderzoeken om op het spoor te komen van de factoren die leidden tot haar ondergang.

Deze spontane vraagstelling werd door de auteur geherformuleerd tot een logisch samenhangende probleemstelling op basis van een theoretisch raam, waarvoor vooral werd geput uit nieuwe inzichten inzake jeugd- en organisatiesociologie. Jeugd- en studentenbewegingen leken omvattend te kunnen worden beschreven door aandacht te hebben voor vier niveaus : de oriëntering van de beweging in de maatschappij, het functioneren van de organisatie, de werking vooral op plaatselijk vlak (“het dagelijks leven”), en de functies die uit dit alles voor de diverse betrokkenen kunnen worden aangeduid.

In concreto werd de voorliggende studie geschreven vanuit vragen als : hoe groeide de aantrekkingskracht van het Vlaams-nationalisme en — parallel — het verzet tegen de toenemende politisering ? Hoe verliep de wisselwerking tussen het A.K.V.S. en de kerk (overheid en gewone clerus) ? Wat was het antwoord op de sterker wordende kerkelijke greep op het vrije katholieke jeugdverenigingsleven ? En welke invloed ging er uit van de versplintering in het Vlaams-nationalistische kamp in de jaren dertig en van de opkomende nieuwe orde-beweging ? Hoe was de beweging gestructureerd en hoe functioneerde de organisatie (communicatie- en beleidskanalen) ? Hoe sterk was ze en waar lagen de geografische en organisatorische zwaartepunten ? Welke typen van plaatselijke bonden werkten er, en waaruit bestond het bondsleven ? En tenslotte : welke functies vervulde het A.K.V.S. voor de gewone leden, de leidende elite, de ouders en opvoeders, de kerkelijke overheid, de Vlaamse beweging, ervan uitgaande dat die functie zou verschillen naargelang de sociale positie van de betrokkenen.

Het antwoord op die vragen en de verklaring voor de evolutie werd gezocht in interne en externe invloeden. Intern : de generatiewisseling (vooral aan de top), de invloed van de mentoren (vooral priesters en seminaristen), leeftijd- en positieverschillen van de leden, geografische omstandigheden en jeugdtradities. Extern : de bre-

dere maatschappelijke ontwikkeling (vooral de evolutie in de Vlaamse beweging en de kerk), de stromingen binnen de Leuvense studentenbeweging (die een pilootfunctie vervulde t.o.v. het A.K.V.S.), en de jeugdsituatie van de studerende jongeren.

In de eerste twee hoofdstukken over de studentenbeweging tot 1918 en de herleving onmiddellijk na de oorlog worden “dagelijks leven” en maatschappelijke opstelling verweven behandeld. Daarna volgen twee hoofdstukken over organisatiestructuur en het bondsleven hoofdzakelijk steunend op gegevens uit de bloeitijd tot 1924, toen de situatie nog niet door enig kerkelijk ingrijpen werd bemoedigd. De volgende vijf hoofdstukken behandelen chronologisch de evolutie van de maatschappelijke opstelling, waarbij niet enkel de ontwikkelingen aan de top, maar ook de weerklank aan de basis, en niet alleen de hoofdstroom maar ook de oppositie ertegen werd geanalyseerd. Dat was mogelijk door een uitgebreid bronnenonderzoek zowel van archivalia (briefwisseling en verslagboeken), als van periodieken (algemene pers en bewegingstijdschriften) aangevuld met een (systematisch opgezette) reeks persoonlijke getuigenissen.

In het besluit wordt eerst het eigen karakter van het A.K.V.S. naar voren gebracht inzake waardenpatroon en doelstellingen, inpassing in de katholieke Vlaamse beweging, organisatiestructuur en werking, terwijl bijzondere aandacht wordt besteed aan de functies van socialisatie, sociale controle, sociale mobilisering, persoonlijkheidsvorming, en beleving van het samen jong zijn, dit alles in vergelijking met enkele andere jeugdbewegingen. Daarna wordt de vraag naar het waarom van de ondergang naar voren gebracht. Een schets van de determinerende ontwikkelingen en de rol van vier generaties tussen 1919 en 1935 resulteert in drie hoofdredenen : het functieverlies als gevolg van de politisering, het optreden van de kerkelijke overheid die de jeugd onder haar directe leiding wilde inschakelen in de katholieke actie, en het plaatsruimen van vrije jeugdbewegingen voor “ingepaste jeugdorganisaties” in dienst van politieke of kerkelijke belangen. De ondergang leek onvermijdelijk, maar kreeg door het optreden van de kerkelijke overheid een dramatisch karakter.

De studie wordt gecompliceerd door twee bijlagen : een lijst van hoofd- en gouvbestuursleden met een biografisch register (86 p.), en een repertorium van de plaatselijke bonden met gegevens over de werking, de besturen en de bronnen (332 p.).

Het licht aangepaste proefschrift verschijnt in het najaar 1981 bij Uitgeverij Davidsfonds Leuven onder de titel *Bloei en ondergang*

Chronique — Kronijk

*van het A.K.V.S. Geschiedenis van de katholieke Vlaamse studenten-
beweging. 1914-1935 (2 dln.).* (L.V.)